

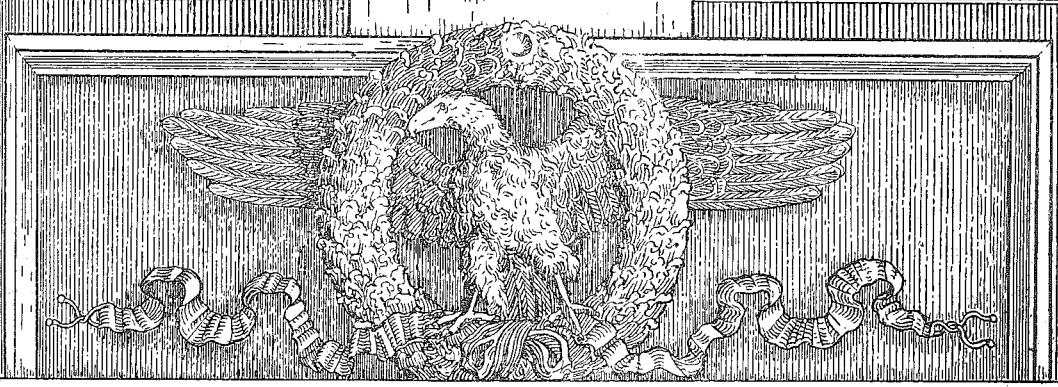
21

ALMA ROMA

QVIDQVID NON
POSSIDET ARMIS
RELLIGIONE
TENET

C. DEL VECCHIO.

Pro "ALMAE ROMAE,, Sociis

apud Commentarii Administratorem opuscula latine scripta venum dantur,
pretio quod sequitur:

JOSEPHI FORNARI Communia vitae. Phrases et formulae ad latina col-
loquia instituenda:

Fasc. I: *De salutatoriis formulis, De valetudine percontatio,*
Morbi, Medicamenta. – Lib. 2,60.

Fasc. II: *Voces animalium, De officiis.* – Lib. 3,00.

JOSEPHI FORNARI Fridianus et Francisculi prandium, Milesiae
fabulae scenis accommodatae apud ephebea facile agendis. – Singulae
lib. 2; ambae lib. 3.

HERMINII IACOBELLI In campo latinitatis novi flores. – Si tegu-
mento solut. lib. 4; si xyлина structura aureoque titulo decorat., lib. 5.

I. B. FRANCESIA Euplius, Ad Romam, Actiones dramaticae. – Sin-
gulae lib. 1,50.

(*Iis vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus*
pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus.)

Pro lectoribus novisque sociis, qui **integralm ALMAE ROMAE Col-**
lectionem habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXII,
paucorum exemplariorum quae supersunt pretium constituimus libella-
rum 200 pro Italia; pretium duplicatum, libell. scilicet 400, pro exteris
gentibus, suae pecuniae valorem maiorem habentibus, quam ut Italicae
pecuniae valor nunc est.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam
syngrapham (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, *recto tramite*, requiren-
dae sunt ab **ALMAE ROMAE** administratore (*Roma, 12, Via del*
Governo Vecchio, 96): quod enim pretium positum est non sinit ut
foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

praeparet, ut in eo varios flores, seu legumina, seu arbores seminet. Sic enim magister scholarum divina talenta omnia iuvenum explorat, ut ad optimum usum ea adiudicet. De corporis exercitatione per ludos etc. impetrata non hic disputamus. Ex eo autem quod mens aditur per linguam, desideranda est ergo lingua, quae in se teneat talia elementa, qualibus iuvenum mentis virtutes exhiberi et exerceri possint, quaeque etiam sit populi et nobilis et fortis atque in litteris et historia rerum maximo in pretio habita. Haec elementa, iudicio plurimorum rerum scholasticarum peritorum, latina lingua praecipue praebet. Nam haec logicam rationem cogitandi, concinnitatem scribendi et loquendi exhibet. Est porro lingua populi indolis praepollentis, qui olim imperium totius Europae obtinuit, qui et nunc « quidquid non possidet armis, relligione tenet », cuiusque scriptores saepissime omnium mentionem faciebant primam de ceteris gentibus, quibus bellum intulit, aut quas in ditionem suscepit.

Fieri igitur non potest, quin haec lingua, ingenium populi egregii quodammodo in se ferens, non solum mentis praebat exercitium, et eam virtutis exemplis imitatione dignis dicit atque poësi maiestate plena, et historia rerum temporis acti; sed etiam aliquid de maiorum ipsius discipuli historia narret, quae forte nusquam possit alibi comparari. Etiam si plures equidem discipuli eam post tertium aut quartum annum relinquunt, eius virtutes tamen tales sunt, ut fere nunquam amittantur, sed in scientia quavis, negotiis, aliisque rebus vitae et morum tacite operentur, et « illa, quae forsitan ne sentiamus quidem, quanta sunt! ».

Neque si « abeunt studia in mores » parvi habendum *quomodo* virtutes puerorum edacentur. Procul dubio enim quaedam harum alio angusto modo et separatim citius et faciliter ad summum extrahi

possunt; sed lingua latina illis eodem tempore plenitudinem impertit, quae mores reddit et vitam multo humaniores.

Adversarii latinae linguae interdum recte commendant sermones quosdam novissimos ut portas ad scriptorum alienorum scientiam et philosophiam apertas, etiam « ut nos ipsos videamus sicut alii nos vident »;¹ sed saepius obliviscuntur latinam aequem esse portam ad duas saltem magnas aulas litterarum, scientiae, philosophiae apertam, quia Romanorum litteras ante Christum natum habemus, et post Christum etiam litteras linguae usu non inferiores et materie praestantiores propter religionem Christianam ab iis tractatam. Accedit, quod doctrinae scriptores aeo quod dicimus medium, latina lingua usi sunt fere universi. Et, si Romani antiqui de nobis ipsis utique scribere nequiverunt, attamen de maioribus nostris loquebantur; et aliquando meminisse iuvat nos maiores habere.

Quod ad artes et scientiam attinet, ubinam populi Europae et Americarum terrarum artem gubernandi, reverentiam erga leges inter alia multa, nisi ab Romanis, quorum in legibus nostrae fundatae sunt? Si exemplum hodiernum proferam, magna in Londino urbe viarum custodes vehicula in viis frequentissimis congregata dirigunt, sistunt, movent, non per vim nec vocem, sed simplici gestu manus ob hanc reverentiam erga leges, qua per saecula ab adventu Romanorum populus est imbutus. Utrum hae artes et haec scientia, praesertim his diebus, cultu sint dignae necne, alii iudicent.

Neque pro iis qui vitam de mercium commutationibus domi vel peregre cupiunt, est lingua latina inutilis; immo est utilissima. Certe enim mores, integritas, honestas hic locum habent ad fidem inter homines et gentes colendam et confirman-

¹ Ita BURNSIUS, poëta Scoticus.

dam; et haec lingua, cum litteris eius, has virtutes ita sovebat, ut per saecula, – et vel hodie, – « humanitas » lingua, et eius scriptorum opera « litterae humaniores » vocarentur, propter earum bonum in moribus effectum. Ab homine sane educando humanitas aliena esse non debet.

Minime etiam iis qui recentiores linguis discere cupiunt, lingua latina impedimento, sed potius auxilio est. Nam radices continent plurimorum verborum omnium linguarum, quas Romanas dicimus, ut Italica, Francogallica, Hispanica, etc., neque fere omnium ecclesiasticorum, quibus linguae teutonicae utuntur. Frequentiter enim demonstratum est, puerum qui latinam modeste intellegat, citius quamlibet linguam romanam discere posse, quam qui latinam omnino ignoret.

Lingua anglica ipsa, vel americana, quamvis eius grammatica, quoad grammaticam habet, ad teutonicam magis inclinet, tres habuit magnas incursiones verborum latinorum; primam scilicet tempore adventus Romanorum primo saeculo, secundam per nuntios Evangelii sexto, tertiam per gallicam linguam acceptam post Angliae adoptionem a Nordmannis primo decimo factam.

Anglus igitur aut Americanus non dici potest suam ipsius linguam maternam intellegere, nisi aliquantulum saltem latinae linguae eiusque structurae etiam noverit.

Itemque pluribus in hodiernis disciplinis quot nomina e. g. in rebus botanicis, medicis, aliisque vel recentissimis e lingua latina exhauriuntur? Ita ut lingua haec mihi videatur esse necessaria ad nomenclaturam recentiorum disciplinarum intellegendam: nonne qui latinam linguam vel moderate novit, verborum sensum non modo iam percipit, sed nomina faciliter in mente tenere potest, quam is cui sunt ea segregata ediscenda prius quam sciat qua ex lingua manarunt? Et hic notandum est plurima verba nova ex linguis

quae « mortuae » vulgo appellantur, mutuo sumpta fuisse, quod demonstrat ea verba saltem vivacissima esse.

Quod ad latinae linguae difficultatem spectat, nemo est qui neget eam esse difficilem. Haud dubium est quin ad eam discendam necesse sit ut discipulus operam ei strenue conferat, sed ubi omnia sunt facilia mens pueri vix exerceri potest, neque vere educatur, nec educitur. Attamen quamvis modo difficilis, modo etiam est facilis. Ex eo quod suum ipsius litterarum ordinem habet, quem communiter dicimus romanum, ad sonos aptum, pronuntiatio est regularis; quum contra, gallica, anglica, etc., quae romano ordine valde ad earum sonos inepto, utuntur, perdifficiles pro alienigenis interdum sint, ut quisque puer invenit simul ac ad earum pronuntiationem procedit.

Multam hodie etiam audimus de *Esperanto*, quam linguae imitationem, magno ingenio sane factam, auctores sperant fore universam; sed ex eo ipso quod est « facta », itaque artificiosa, ei anima et vita desunt. Quamvis cito disci possit et utilis quoque sit rebus commercii, sicut hi numeri qui pretia denotant, non ad ubertatem antiquae litteraturae aut hodiernae ducit, membris educandis parum prodest, et eas minime ditat.

Non pro corpore omnia. Discipulus sit « dives agris, dives positis in faenorenum », sed si senectute mens est pauper, non potest dicere « vixi ». Cur igitur non potius latina lingua, dum in scholis adhuc universa exstat, constituendum nobis omnibus uti, quae bonum tantum iam orbi terrarum contulit, quaeque modo magis colenda est, ut lingua viva et universa, ad omnia apta, resurgat? Et praeterea, illorum vinculum linguae communis,

¹ In anglicis verbis *through*, *dough*, *bough*, *cough*, *enough*, *hiccough*, *borough*, sonus litterarum combinationis « ough » unoquoque exemplo differt.

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Pretium annuae subnotationis est pro Italia libell. 12; pro Anglia shell. 12,50; pro Batavia flor. 7,50; pro Hispania peset. 15; pro Civitatibus Foederatis Americae septentrionalis et Canada doll. 3; pro Gallia, Helvetia, Belgica ceterisque universi orbis nationibus franc. 15 *ante solvendum rectoque tramite mittendum* ad JOSEPHUM FORNARI doctorem, *Romam, 12, Via del Governo Vecchio, 96.*

DE REBUS LATINIS IN BRITANNIA HODIE AGITATIS

*Ad Josephus Fornari, latini
Commentarii ALMA ROMA Mo-
deratorem.*

Acriter hodie quaestio exagitatur in ludis litterarum et etiam in societatibus operariorum britannicis, utrum linguae graeca et latina, quae ratione et usu per tot annos - saecula dicam - magnam partem inter iuventutis studia bonis litteris necessaria obtinebant, nunc in curriculis studiorum retinendae sint, an illis anteponenda aliqua scientia aut alia lingua ex iis, quas dicunt vivas et modernas.

Qui contra has linguas, praesertim latinam, decernunt, varias causas proferunt, quarum aliae valde sunt speciosae, aliae omnino inanæ.

Itaque, pace tua, Fornari optime noster, quaedam eorum argumenta, quae ad latinam attinent, breviter exponam, quibus addam responsa quae, licet minime nova, iteranda tamen esse mihi in re videntur.

Imprimis, adversarii latinae linguae rogant: « Cui bono? » « Maxima pars - aiunt - eorum discipulorum, qui eam in scholis colunt primariis, raro ultra grammaticam, et paucos forte libros Caesaris, Livii, Vergilii, Horatii, etc. persecuitur,

ita ut hi qui hodiernas disciplinas, vel res commercii petunt, eam tertio aut quarto anno curriculi deponant, neque, quum vitae professiones attigerint, unquam fere ad eam redeant ».

— « Vita brevior est - pergunt - quam ut tantum agendum sit tempus hac in lingua ediscenda, quum nec pro hodiernis disciplinis neque commercii commutatiobibus ea opus sit ».

— « Lingua latina difficilior est, quam cui tantus labor et tam strenuum studium attribui debeant, nisi ab illis quorum peculiariter intersit, quia aliae linguae et disciplinae immediate utiliores facilius ci- tiusque disci possunt. Pro disciplinis igitur, et rebus commercii magis valet lingua, qua scriptores de his nunc tractare solent, quam lingua antiqua, a qua omnino sunt huiusmodi res alienae ».

Haud difficilis responsio istis obiicitur.

Qui iuvenum studia dirigere consuescimus, semper in mentem revocamus verba illius Mulcasteri, institutoris Spenserii, poëtae anglci: « Non corpus nobis est educandum, non mens, sed homo, neque eum dividere possumus ». Itaque, praeceptor puerorum, etsi quodammodo in loco parentis sit, non est magistri fabrorum, qui suam artem tantum pueros docet, nec quasi qui in fodinis grana auri petat dum solum spernit, sed quasi qui solum horti

levium ut aëris, sed ferro fortiorum, quae ne sentiamus quidem, quantus est nexus ad pacem et amicitiam inter gentes conservandam!

Si quidem haec lingua e studiorum curriculis iuventutis anglice per stultitiam scholas gubernantium expellitur – absit omen! – non calamitatem tantum sustinebunt iuvenes, sed per iniuriam sua in bonis saeculorum praeteritorum privabuntur hereditate.

Edderton in Scotia, postridie Id. Aprilis MCMXXIII.

DONALDUS MACRAE.

**Primum Concilium Oecumenicum in Occidente
cuius annus saecularis Octavus celebratur
(1123-1923)**

Multigena Concilia in Ecclesia dantur. Primum in Ecclesia Concilium celebratum fuit ab Apostolis, illudque *Actus Apostol.*, cap. XV, narrant. Historia ecclesiastica teste, saeculo secundo diversa concilia habita sunt tum contra Montanistas,¹ tum etiam in controversiis de tempore celebrandi Pascha.² Dein saeculo tertio celebrata sunt pariter nonnulla concilia contra Novatianos,³ et praesertim in quaestione de valore baptismi ab haereticis collati;⁴ nullum tamen Concilium Oecumenicum illis tribus saeculis habitum est.

Primum Catholicae Ecclesiae Concilium Oecumenicum coactum est Nicaeae in Bithynia anno cccxxv sub Summo Pontifice Silvestro I et Imperatore Constantino Magno; alia septem, quae dein progressu saeculorum habita sunt, omnia in Oriente locum habuerunt. – Secundum

enim habitum fuit Constantinopoli anno ccclxxxxi (*I Constantinopolitanum*); – tertium Ephesi anno cdxxxii; – quartum Chalcedone anno cdli; – quintum Constantinopoli anno dliii (*II Constantinopolitanum*); – sextum Constantinopoli anno dclxxx-lxxxii (*III Constantinopolitanum*); – septimum Nicaeae anno ccclxxxvii (*II Nicaenum*); – octavum Constantinopoli a. DCCCLXIX (*IV Constantinopolitanum*).

Saeculo nono, divulsa Ecclesia orientali diro schismate Photiano e sinu Matris Ecclesiae Catholicae, concilia oecumenica in Oriente christiano celebrari desierunt.

* * *

Multi decurrerant anni a celebratione ultimi concilii oecumenici; multae res prosperae et adversae Ecclesiae Christi obvenerant. Saeculis x et xi vero aerumnæ Ecclesiae multiplicatae sunt. Causa praecipua malorum consideranda est dominium illud laicale in rebus ecclesiasticis quod vulgo *investitura* est nuncupatum; itaque de huius origine et de litibus inde enatis lubet aliquid disserere; quae omnia tamquam praehistoria huius primi Concilii Oecumenici in Occidente reputari debent.

* * *

Iam ab antiquis temporibus reges et principes ecclesiæ bonis temporalibus, fundis et agris, imo etiam territoriis ditare saepius solebant. Quare Ecclesia, grati animi ergo, aliquando principibus saecularibus partem in electione paelatorum ecclesiasticorum concessit; eo magis quam illis donationibus multi praesules ecclesiastici facti essent principes temporales; nam bona illa, utpote feudalia ab ipsis principibus accipiebant. At principes laici, iure ipsis ab Ecclesia concesso, non raro abusi sunt, quem totum negotium electionis sibi attribuerent, et in creandis episcopis et abbatibus non respicerent dignitatem e idoneitatem virorum ad regendas eccl-

¹ HEFELE, *Concilien geschichte*, I², pag. 84 sq.

² HEFELE, op. cit., pag. 86 sq.

³ HEFELE, op. cit., pag. 111 sq.

⁴ HEFELE, op. cit. pag. 117 sq.

sias, sed magis prie mente haberent eorum dexteritatem ad administranda territoria, quae illis ut *feuda* concedebant.

Abusus iste praesertim invaluit saeculis x et xi. Quum enim multi episcopi et abbates, praecipue in Germania, *regalia* seu *feuda* possiderent, reges et principes in institutione episcoporum et abbatuum illa feuda eis per investituras conferabant.

Erat autem investitura actus solemnis, quo rex vel princeps tamquam dominus directus dominium utile conferebat subiecto (*vassallo*), certis symbolis adhibitis. Initio sicut *vassallis laicis*, ita et episcopis et abbatibus dominium concedebatur per traditionem vexilli, symboli bellici. Quum tamen hoc symbolum visum sit postea minus idoneum pro viris ecclesiasticis, mutatum fuit in baculum et anulum, utpote personis ecclesiasticis magis convenientia.

Sed haec investiturae ratio non erat sine magno periculo et detimento Ecclesiae. Imprimis quum baculus et annulus symbola iurisdictionis ecclesiasticae essent, facile persuasio oriri poterat, iurisdictionem et regimen Ecclesiae ab ipsis principibus descendere in episcopos et ablates, qui per illa symbola dominium accipiebant. Et revera tunc temporis in episcoporum et abbatuum institutione investitura considerabatur ut principale, consecratio eorundem ut quid secundarium et accidentale. Deinde mos invaluit, praesertim saeculo xi, ut mortuo episcopo vel abbatte, illa signa investiturae denuo ad principem deferrentur, qui posthabita omni electione canonica, episcopatum vel abbatiam, quibus feudum adnexum erat, ad arbitrium conferebat. Sed in illa collatione episcopatum et abbatiarum reges et principes persaepe non dignitatem aut idoneitatem personae respiciebant, sed illa beneficia ecclesiastica conferebant viris sibi magis acceptis; vel, quod peius erat,

iis, qui maius pretium pro obtinendo episcopatu vel abbatia offerrent. Inde factum est, ut tunc multi indigni pastores ecclesiis praefecti essent, qui non gregem, sed se ipsos pascerent; saecularibus curis impliciti, non quae sunt Christi, sed sua quarentes.

Huiusmodi praesules, ecclesiasticam dignitatem per simoniam adepti, minora beneficia clericis vendebant; isti vicissim sacramenta et res sacras fidelibus pro pretio temporali administrabant. Abbo Fleuriacensis, statum rerum illius temporis hoc modo nobis describit in opere, cui titulus *Apologeticus* ad Hugonem et Robertum, reges Francorum: «Videte, aequissimi principes, quo nos ducit cupiditas, dum refrigerescit charitas: ex donis omnipotentis Dei, quae gratis accipiuntur, mercatores efficimur et vendere conamur, quod profecto non possidemus. Nihil enim pene ad Ecclesiam pertinere videtur, quod ad pretium non largiatur, scilicet episcopatus, presbyteratus, diaconatus et reliqui minores gradus, archidiaconatus quoque, decania, praepositura, thesauri custodia, baptisterium, sepultura et si quae sunt similia. Et huiusmodi negotiatores subdola responsione solent adstruere, non se emere benedictionem, qua percipitur gratia Spiritus Sancti, sed res ecclesiarum vel possessiones episcopi».¹

Sic ergo illa aetate Ecclesia, libertate in eligendis suis pastoribus orbata, non domina sed ancilla videbatur; nam principes laici eidem per investituras dominabantur. Ex investitura promanabat, ut dicebamus, malum pessimum: *simonia*, qua multi contaminati erant.

Pariter ex investitura, uti a fonte impuro, clericorum incontinentia profluebat. Illa enim aetate antiqua lex ecclesiastica coelibus a multis clericis protrita erat,

¹ ABBO FLEURIACENSIS († 1004). - *Patr. Lat.*, 139, col. 466.

qui, suae dignitatis obliti, uxores ducebant et cum eorum liberis manifeste incedebant. Clerici illi simoniaci, lege coelibatus post-habita, bona ecclesiastica dilapidabant, filios suos locupletabant; et sic malis pessimis et aerumnis multis Ecclesia undique premebatur.¹

**

Hisce malis medendis et Ecclesiae aerumnis sublevandis saeculo XI multi

¹ Illa aetate etiam hoc malum in Ecclesia serpedit, quod multae familiae in *latifundiis* Ecclesiae rei famulatum exercentes, quaerabant ad clericatum pervenire, et, uxore libera ducta, liberam familiam formare, et dein filios, bonis ecclesiasticis ditabant et famulatu nobilium uti milites addicebant. Benedictus VIII, Summus Pontifex, in Concilio Ticini anno 1018 habito, rerum statum hoc modo describit: « Reges utique et imperatores Christum secuti et populus catholicus armis fidei acquisitus, amplissimis patrimonii Ecclesiam ditaverunt et exquisitissimis eam possessionibus ad mare usque ampliaverunt. Sed bene parata, male sunt conservata. Omnes enim eam pertransentes diripiunt, et hi maxime, qui videntur esse rectores, modis omnibus, quibus possunt, conculcant et paupertant. Praedia enim et possessiones aut tollunt, aut minuunt, quibusdam titulis et scriptis coludio fabricatis, a nomine et a iure Ecclesiae alienant; servos libertant, licet non possint; filii congerones in frontati omnia congerunt. Ipsi quoque clerici, qui sunt de familia Ecclesiae, si sunt dicendi clerici, qui vivunt ut ethnici, cum sint ab omni muliere legibus exclusi ex liberis mulieribus filios procreant, ancillas Ecclesiae hac sola fraude fugientes, ut matrem liberam filii quasi liberi prosequantur. Ampla itaque praedia, ampla patrimonia et quaecumque bona possunt, de bonis Ecclesiae, neque enim aliunde habent, infames patres infamibus filiis adquirunt.... Sic Ecclesia olim ditissima, iniuria et malignitate praesidentium et incorrecto usu clericorum pauperrima est effecta nostris temporibus. Sic annullatur Ecclesia, sic mendicat. Sic aut perrarus, aut ex familia Ecclesiae nullus iam invenitur, qui valeat; quia hac fraude omnes filii servorum Ecclesiae ad clericatum adspicunt, non ut Deo serviant, sed ut scortati cum liberis mulieribus, filii eorum de famulatu Ecclesiae cum omnibus bonis Ecclesiae raptis quasi liberi exeant» (LABBE, *Phil.* et COSSART GAB, *Sacrosanta Concilia*, IX, 820; HEFELE, *Concilien geschichte*, IV², pag. 670; JUNGMAN BER., *Dissertationes selectae in Histor. Ecclesiastica*, tom. III, Dissert. XX, n. 24).

sancti episcopi, Summique Pontifices omnem operam impenderunt. Sic Benedictus VIII (MXII-MXXIV),⁴ Leo IX (MIL-MLIV),² Nicolaus II (MLIX-MLXI),³ Alexander II (MLXI-MLXXIII).⁴ At malum altas radices iniecerat; illud radicibus evellere difficile erat. Venit Gregorius VII (MLXXIII-MLXXXV), qui maiori cum vi statim securum adhibuit.

Fons praecipuus omnium malorum Ecclesiae illius temporis, ut vidimus, erat illa investitura; haec ergo auferenda omnino erat. At ne Gregorius iura alterius laederet, neque ad iram alios provocaret, prudenter et pacifice agere coepit, prout abunde demonstrat ratio eius agendi cum Henrico IV, rege Germaniae. Anno MLXXV, in synodo Quadragesimali, investituram laicalem omnibus principibus saecularibus prohibuit;⁵ sed paucis mensibus postea scripsit ad Henricum IV regem, sese paratum esse temperare vel mutare ea, quae fuerunt in synodo statuta circa investituram, si iura principum laedere videbantur.⁶ Sed surdis auribus Grego-

¹ In Concilio Ticini habito anno 1018 et supra citato.

² Undecim synodos in hunc finem in diversis regionibus celebravit: Romae, Papiae, Remis, Moguntiae, Salerni, Siponti, Romae, Vercellis, Romae, Mantuae, Romae (Cfr. HEFELE, op. cit., IV², pag. 716 sq.).

³ Praesertim in Conciliis Melfiae anno 1059, Romae anno 1060 (Cfr. HEFELE, op. cit., pag. 831, 839).

⁴ In Concilio Romae anno 1063 habito (Cfr. HEFELE, op. cit., pag. 857).

⁵ HEFELE, op. cit., V², pag. 47.

⁶ Inter alia scribebat: «... nihil novi, nihil ad inventione nostra statuentes, sed primam et unicam ecclesiasticae disciplinae regulam et tritam sanctorum viam, relicto errore, repetendam et sectandam esse censuimus.... Attamen ne haec supra modum tibi gravia aut iniqua viderentur, per tuos fideles tibi mandavimus, ne pravae consuetudinis mutatio te commoveret, mitteres ad nos quos sapientes et religiosos in regno tuo invenire posse, in quo salvo aeterni Regis honore et sine periculo animarum nostrarum promulgatam sanctorum Patrum possemus tempore sen-

rius VII canebat; eius curae omnes inanes cesserunt, praesertim in Germania et in quibusdam aliis regionibus. Gregorius vero erat vir propositi tenax, flagrans amore magno erga Ecclesiam, et ideo ab incepto non destitit; et « bellum contra investitutram » edixit.

Per totum suum pontificatum Gregorius VII contra investitutram et incontinentiam cleri pugnavit; propterea contra se habuit principes potentes, imprimis Henricum IV regem, clericos depravatos, homines perditos non paucos. Sed ille difficultatibus, periculis, persecutionibus, exilio non cessit; usque ad finem vitae suae pro sponsa Christi laboravit, pugnavit! En quomodo circa finem vitae suae, iamiam Deo rationem redditurus, haec omnia ipse narrat: « Pro nulla quippe alia qualibet ratione contra nos inique conspirantes manus erexerunt, nisi quia periculum sanctae Ecclesie noluius silentio praeterire, et his restitimus, qui eandem sponsam Dei non erubescunt in servitatem redigere. In omnibus autem terris licet etiam pauperculis mulierculis suaे patriae lege suaque voluntate virum accipere legitime; sanctae vero Ecclesiae, quae est sponsa Dei et mater nostra, non licet, secundum impiorum votum et detestabilem consuetudinem, divina lege propriaque voluntate suo sponso legaliter in terris adhaerere. Non enim pati debemus, ut filii sanctae Ecclesiae haereticis, adulteris et invasoribus quasi patribus subiificantur atque ab eis veluti adulterina infamia notentur.... Ex quo enim dispositione divina mater Ecclesia in throno Apostolico me valde indignum et Deo teste invitum collocavit, summopere procuravi, ut sancta Ecclesia, sponsa Dei, domina et mater nostra ad proprium re-

tentiam, eorum consiliis condescenderemus.... (Regest., III, ep. 10; Patr. Lat., 148, col. 441; HEFELE, op. cit., pag. 50).

diens decus, libera, casta et catholica permaneret. Sed quia hosti antiquo haec omnia displicent, armavit contra nos membra sua, ut omnia in contrarium verteret.... ».¹

Desideratum finem vero Gregorius VII non est assecutus: sanctam Ecclesiam, sponsam Dei, dominam et matrem nostram liberam a potestate civili non vidit; mors illum ante finem pugnae rapuit! At Gregorius VII viam demonstravit, qua ad libertatem Ecclesiae, et ad cleri et populi sanctificationem perveniendum erat.

(Ad proximum numerum).

P. BACIĆ, O. P.

¹ *Epistolae extra Registrum vagantes, Epistola ad omnes fidèles* (Cfr. Patr. Lat., 148, col. 709-10).

DE CRUCIS CULTU APUD SINAS

Adveniente die, qua nos alacres christianorum laetitiam memoramus, ob Christi venerabilem Crucem ab Helena, sanctissima muliere, Constantini imperatoris matre, olim recuperatam, haud abs re esse iudicabo, haec paucula in vulgus edere, quae de cultu ad Crucem passim apud vetustissimos Sinas habentur.

Mirum sane quod Sinae Crucem appellant: *Literam decem*, ob similitudinem, quae inter Crucem adest et hanc literam. Hinc factum est, ut Crux christiana ab initio odiosa minime apud Sinas fuerit.

Quin imo haud desunt, qui autument imperatorem Kubilai eam optime novisse, per Sodales Franciscates, qui illic habitarent. Alii vero ad ipsam humani corporis imaginem referunt, quam ingeniose admirabantur. Et hodie Crux est apud Sinas magnum in tabulis pictis ornamentum, quam in quadri formam potissimum exhibent. Et re quidem vera, divinae legis praeco quidam, cui fuit nomen Paulus

Sciū, uti memoria proditum est, hisce maxime utebatur, ut pro re sua cives cultum Crucis moneret, ad hoc redemptionis signum recolendum.

Sinae doctrinam Crucis a Nestorianis primum acceperunt. Hos exceptit Ioannes a Monte Caprino. Qui vero aliique apertissime profitentur, Nestorianos timida quād ratione Crucem praedicasse et saepissime eam in vulgus referre haud ausos fuisse.

Multi quoque milites Cruce insigniti apud Sinas Crucem attulerunt, eiusque cultum apertissime auxerunt. At prae ceteris haec gloria Sodalibus Franciscalibus referenda est, qui per imperatores, qui armis Sinarum imperium obtinuerunt, Crucem p̄ae omnibus colendam esse dictabant. Iuvat hac de re Beatum Odoricum a Pordenone audire, qui multa curiosiora narrat atque pretiosa. Nos – ait ipse – in regalibus aedibus religiosum habemus, Ioannem a Monte Caprino, Episcopum, qui regi equitatum eunti semper benedicit. Ego ipse, Odoricus, meis oculis vidi penitusque perspexi, ab Episcopo manu veluti ductus rem prorsus divinam admiratus. Imperatori, in summo curru sedenti obvius fui cum Cruce super hasta, quum adessent, qui hymnum canerent: *Veni, Creator Spiritus!* Quum Rex audiisset haec carmina, scire voluit quid fortasse ipsa sibi vellent. Quum accepisset nos esse christianos eosdemque sodales sancti Francisci, nos ad se vocari iussit, et surgens, capite detecto, Crucem devotissime est osculatus.

Haud velim haec praeter ordinem extollere, quae tamen quotidie fiebant, minori utique pompa ad imperatoris mensam, ubi Sodalis Franciscalis regalibus ferulis signo Crucis benedicebat. Crux enim nedum religionis signum habebatur, sed ut ipsa religio ab Scytis, quum ipsi imperium super Sinas protulerunt. Idemque Christianorum doctrinam a *litera decem*

appellare consueverunt. Quo facto omnes facile arguere possunt quam pretiosum sit atque decorum templum Buddae dicatum nuper effossum cum *Litera decem*. Hoc monumentum invenit primum nuper prime Anglus quidam, regisque filii praceptor. Paulo post, ex integro, templum invisit J. Harding, Consilii Legationis Anglorum intimus.

Harum rerum admiratione perculti, plures in dies templum invisunt, et curiosius illud et per photographiam, quam appellant, retrahere student.

In praesentiarum idem Templum, quod *Pagoda* dicitur in Sinis, per varios rerum casus, ad quemdam avarissimum hominem pervenit, qui foetide cuidam vendidit, qui ipsum ad agricolarum commodum insigniter adsignavit.

Haec Crux, ingenti marmore confecta, duos habet circiter cubitus longitudinis et totidem quasi latitudinis.

A quo vero tempore haec Crucis imago colitur a Sinis, et utique in hoc sacrario?

Primum, uti supra me dicere memini, Nestorii alumni se ad Sinas contulerunt, labente circa saeculo octavo, qui Crucis templum obtinuerunt usque ad Sodalium Franciscalium adventum.

Inscriptio, quae legitur, in hac Cruce, gravi esset veritatis argumento, si sacerdotum Sinarum iudicium rite esset accipendum. Sic autem se habet:

« Olim Sacerdos quidam Sinarum sedebat h̄c apud monumentum lapide confectum, simplex nec ullam rem secum gravem revolvens, quum, ex improviso, adesse sibi cernit hominem viridi ueste indutum, lorica aurea crepidisque nigris, rubrum adspectu, cum barba prolixa, qui, gravibus sane verbis atque elattis, sic eum monitum voluit: "Eia, sacerdos, - ait - hunc locum sanctum habita, meo qui subest patrocinio ... Hisce dictis, disparuit. Tunc sacerdos vidit vetus hoc monumentum: Crucem! quae quidem mirum in modum

splendescet. Sacerdos illico surgens hoc monumentum aedificavit. Ad hunc enim montem mei securus veneram, et oraculum hoc mihi obvium fuit. Crux splendidissima adstitit, et hic locus est boni admodum ominis ». Quo facto sacerdos sacrarium composuisse traditur.

Qui vero sacerdotum Sinarum ingenium optime norunt, aestimant illum hisce verbis eo spectasse, ut commodiorem sibi vitam procuraret, qui recte sciebat, Sinis, praesertim sub Scytharum dominatu, Crucis imaginem magno esse in honore.

Verum ferox Hung-Ou, Min gentis auctor, anno MCCCLXVIII imperium Scytharum in Sinis funditus evertit cum christiana religione, praeter hoc marmoreum monumentum.

Dum interea doctorum ingenium in enucleanda inscriptione torquetur atque adlaborat ut lux eius vividior effundatur, atque adeo omne rerum secretum manifesto in lumine pateat, confidimus, sacrarium hoc non modo olim profuisse Sinarum sacerdoti, sed remotis omnibus difficultatibus, atque cunctis adversariis allegatis Christianae religioni unice profuturum.

Tunc, lato omne, nos iterum cum patribus conclamabimus: *Ecce Crucem Domini, fugite partes adversae!*

SENIOR.

AESTHETICAE NOTAE

**De aesthetica voluptate
quae vulgo « gustus aestheticus » dicitur.¹**

III.

Quemadmodum circa pulchri naturam et definitionem, ita circa Gustum, qui pulchri iudex est naturalis, ad scholiarum diversa placita, prolatae sententiae

¹ Cfr. fasc. sup. mens. Martii.

fuerunt. Ita iuxta Blair gustus est « facultas capessendi delectationem ex rebus pulchris tum naturae, tum artis »; iuxta Rollin est « iudicium delicatum, vivax, clarum et exactum totius pulchritudinis ». Montesquieu gustum definit tamquam « proprietatem inveniendi cum acumine et celeritate mensuram delectationis, quam certa res hominibus afferre debet »; Rousseau: « facultatem iudicandi quod maxima hominum parti p'acet »; Voltaire: « sensum pulchritudinis et defectum in omnibus artibus »; Descuret: « sensum spiritus naturae opera dijudicantem »; Fischer: « Facultatem iudicandi artificis indolem et conceptum »; Conti: « iudicium de artis pulchrae operibus ».

Sed huiusmodi definitiones punctum omne tulisse minime nobis videntur. Haec nobis simplex et propria gustus definitio potius arridet: « Habilitas hominis rationem pulchritudinis in rebus apprehendendi ». Habilitatem dicimus, quia non putamus gustum esse peculiarem et distinctam facultatem; ideoque non esse sensum organicum aut spirituale, ita ut non nisi improprie nomine « facultatis » gustus donari possit. « Hominis » dicimus, ut singulare gustus « subiectum » designemus; ideoque substantiae omnino spirituales excludamus, quae propria suae naturae ratione pulchrum intuentur. Reliquis denique verbis satis manifeste propriam et peculiarem aesthetici gustus actionem indicamus, atque simul obiectum formale et integrum circa quod ipse versatur, pulchrum scilicet tum naturae, tum artis.

Gustus igitur, seu habilitas apprehendendi pulchritudinis rationem in obiectis, constat:

a) ex sana et exquisita natura sensuum externorum;

b) ex praestantia et vivacitate phantasiae;

c) ex potentia contemplativa mentis cum quadam animi calore.

Et quia harum potentiarum operatio-
nes reduci debent ad unitatem, - (princi-
pium enim agendi in eis est natura quae
tendit ad unum), - ideo requiritur etiam
aequa temperatio inter facultatem sen-
tiendi et facultatem contemplandi, ita ut
neutra nimis praevaleat, seu excessus utro-
bique caveatur. Nam si mens plus aequo
in pulchritudine assequenda indulgere ve-
lit aut debeat ratiocinationi, distinctioni-
bus, examini... iam in abstrusae discipli-
nae studium et meditationem attollitur;
ita ut phantasiae virtus langueat animique
affectiones frigescant.

E contrario, facultas sensitiva, si plus
aequo illecebris affectionibus capiatur,
(ex. gr. colorum vivacitate, sonituum mo-
dulamine, verborum lenociniis, elegantia-
rum exuberantia, affectuum mollitie...) iam
inde sensibus obruta mens iacet, et ae-
sthetica perceptio in meram organicam vo-
luptatem degenerat.

Atvero gustus, seu mens contempla-
trix, dupli ratione operari potest. Vel
enim a) gustus ad actum venit suis natu-
ralibus viribus, idest nulla educatione
praeditus, et tunc in rebus notas genera-
les contemplatur, simulque delectatur in
praefatis rebus, quum tamen intimam ra-
tionem istius delectationis minime perci-
piat. Haec gustus operatio « simplex ap-
prehensio » dici potest, quae in singulis
manifestat hominibus naturalem capaci-
tatem percipiendi pulchrum.

Praeterea huiusmodi actio quo magis
extenditur, seu omnibus communis homi-
nibus fit, eo minus evadit « comprehen-
siva », seu circa faciliora et notiora, ideoque
praefinita pulchra versari potest. Attamen
minus fallaciis subiacet, minoremque op-
inionum discrepantium agnoscit. Vel enim
b) gustus peritia instructus, assequitur ac
contemplatur in obiectis quod magis excel-
lit, subtile et ultimas pulchritudinis ra-
tiones proprietatesque observat, semila-
tentibus etiam radios in se vivide suscipit,

et tunc indolem propriam, sive, ut vulgo
dicunt, *characterem specificum* comper-
tum habet, et summopere iucundatur cum
causarum cognitione. Haec gustus operatio
iudicium aestheticum proprie appellatur,
et ad eximios amatores et iudices bonarum
artium - (aesthetas eos nuncupamus) - nec
non ad ipsos artifices pertinet. Opera enim
naturae exquisita, et opera artis absolutis-
sima peritum postulant censem. Secus:
*Sutor ne ultra crepidam - Nihil cum fidi-
bus graculo* - inclamaret Horatius.

Mens autem saepe prava educatione,
perversis informata principiis a naturali
aequitate in pulchris iudicandis deflectit.
Ad rem Terentius:

*Homine imperito nunquam quicquam iniustius,
Qui, nisi quod ipse fecit, nihil rectum putat.*

Insuper iudicium aestheticum (gustus)
differt ab iudicio rationis; hoc enim pul-
chrum iudicat eiusque proprietates et re-
lationes vi analysis et maturae reflexionis,
absque ullo animi calore; dum, contra,
illud agit ope vividae representationis,
perspicacis contemplationis, seu « intui-
tus », et cum quadam commotione.

Gustus igitur, sicut ceterae animi pro-
clivitates, nobis est natura insitus: atta-
men, ut optimus evadat pulchrarum re-
rum index, opportuna et diurna indiget
institutione. Imo ad habitum reduci debet,
ex quo fit, ut sine difficultate pulchra diu-
diceat. Ad hoc maxime consert tenellos
animos componere venustioribus naturae
artisque obiectis, quae pulchri sensum
excitant, nutriant, excolant. Quare illi po-
puli, qui pulchra et concinna naturae ar-
tisque monumenta propalam circumspici-
unt, magis exquisitum gustum agunt.

Iuvenes itaque principiis, regulis, exer-
citionibus, similibusque mediis iuvare
oportet, usque dum prompte et accurate
iudicium de praefinita pulchritudine pro-
mant. S. Thomas de hac educatione lo-
quens scribit: « A fine quinti anni usque

ad finem septimi oportet iuvenes esse in-
spectores disciplinarum in quibus eru-
diendi sunt... si in musica musicalium, ut
per auditum et inspectionem talium as-
sueti magis inclinentur ad ea ». ¹ « Men-
tiuntur Lacedaemonii dicentes se recte
posse iudicare melodias non edocti prius ». ²
Quaevis tamen exquisita educatio nihil
prodest, si natura aptam gustus indolem
non sit largita. Italus poëta canit: « Ei cui
aliquam rem natura dicere noluit, Athe-
nae et Romae mille dicere nunquam po-
terunt ». ³

(*Ad proximum numerum*).

G. LEPORE.

¹ *Polit. lib. 7, lect. 12.*

² *Ibidem, lib. 8, lect. 2.*

³ *A cui natura non lo volle dire,
Nol dirian mille Ateni e mille Rome.*

In Vultures!...

ODE

*Vultures turpes volitant per orbem
et domos moestas adeunt frequentes,
ingemunt, iugem simulant recenti
funere fletum!*

*Hoc genus spectat cumulare quidquid
possit et fato spoliare functos;
faucibus siccis etiam sepulta
roderet ossa!*

*Harpyias caveas, agmina tristium
dirarumque avium! sunt rabidi ut
[canes,
qui insistunt laceris visceribus frui!
Lector, damna ferunt horrida civibus,
perversis oculis omnibus invident,
addunt probra suis pessima commo-
[dis,
gaudent vivere de sanguine paupe-
[rum!*

*Lucrum percipiunt turpe recognitum,
testamenta petunt ultima dicitum,
captant divitias, splendida munera,
lautis vina epulis optima potitant;*

*obscoenae cupiunt acta libidinis ...
Molestas baculo hinc excute bestias,
terrores hominum, spectraque tristia!*

Neapoli.

IOSUE CACACE.

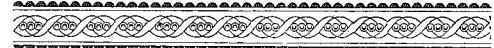
FLORALIA

Cum hoc mense Maio finem meo argu-
mento tandem imponam: non enim flori-
bus, sed fructibus locus deinceps erit.

Dicam hodie igitur de flore ab oriente
oriundo, quem vernacula quam latina vox
augustius nominat: namque latine **illium**
regium, vulgo autem *corona imperialis*
appellatur. Caeparum instar pregrandis
eius bulbus, binas et amplius libras in-
terdum pendens, rudi et inaequali rotun-
ditate conglobatur: candidas, promissas,
molles et parva offensione fragiles fibras
non ab ima tantum, sed varia etiam ex
parte dispergit: medio patuloque, qua sca-
pus exit, foramine hiat; sine tunicis inve-
stis, succula, densaque; carne modo can-
dicat, modo purpurat, plerumque palitet;
allium, aut hircum, aut quid insuavius
oleat. Atque hoc maxime distat a simillima
Susiani, sive Persici lili bulbosa radice,
quae graveolentia nulla nares ferit, quae-
que forma est praeterea longiore. Thyr-
sus robustus, crassus, intus fungosus, vi-
ridis, rotundus, procerus ad medianam fere
altitudinem modo confusis, modo ordina-
tis liliaceis foliis convestitur: inde teres,
nudus et purpurascens foliosam summam
partem silvescit in cristam. Inter cristati
capitis folia plerumque bina tenuibus e
pediculis vario numero, multiplice in-

terdum serie, raro scilicet naturae luxuriantis lusu, lutei aut ex croceo rubentes liliorum similes flores, at minores in calathos ab imis augustiis diducti, nec labella resupinantes minusque dehiscentes, quam decori, tam faetidi pensili coronamento nutant. Est etiam cum voluptate cernere in intimis foliorum singulorum floreis unguibus margaritarum genella candida tuberculata, quae cum sereno, tum maxime pluvio caelo liquidam et praedulcem aquam guttatum delachrymant salubri documento scatere lacrymis etiam coronas. Ea postmodum eminula unionum rudimenta, marcentibus floribus, introrsum abeunt in aeque candidas lacunas. Ad haec sex albida stamna luteis crocis capitulata cum trifido medii styli pistillo prominent. Excesso flore, grandia capita sustollunt angulosi folliculi, seminibus graves subrufis, planis, cartilagineis, duplice serie in unoquoque angulo digestis.

ANONYMUS.

EX BATAVIA

De certamine poetico Hoeufftiano
anni MCMXXII.

Accepimus, et libenter edimus:

In certamine poetico an. MCMXXII, die IX mens. Aprilis MCMXXIII praemio aureo ornatum est carmen c. t. *Europa*, quod fecit HERMANUS WELLER Ellwangensis.

Praeterea haec magna laude ornata sumptibus legati edentur; eaque hoc ordine:

Spes Vergiliiana.

Vergilius et Maecenas.

Ad Vergili Sepulcrum.

Gallus et Lycoris.

Ad certamen admitti non potuit carmen cui titulus *De S. Ioanne ad Herodem* e-

variis constans poëmatiis, quorum tamen nullum legitimum versuum explebat numerum, et *Fama*, cuius poëta nomen suum non celavit iudices.

Parum aut omnino non probabantur carmina 40, quorum tituli *Marina*, *Lycoris*, *Deversorium Bethlehemiticum*, *De arte volandi*, *Ecloga*, *Libellus amatorius*, *Primum iter*, *Virgilii amici*, *Ad Islandos*, *Tatia*, *Idyllium*, *Montanae pueriae incunditas*, *Post nubita Phoebus*, *Somnium Vergilii*, *Facit indignatio versus*, *Cursus equorum*, *Orbilius ludus*, (carmen cuius scidula reperta, ipsum deerat) *Ad sanctam Caeciliam*, *Ferriterium*, *Miles ignotus*, *Mincius*, *Lenis sub numine Bacchi*, *Redeentes ex urbe coloni*, *Dulcis cura matris*, *Parvo sub lare cena*, *Ad piuum Aeneam Africam linquentem*, *Rivus*, *In diem Romae natalem*, *In novi praesulis introitu*, *Ferriterium v. s.*, *Stabat volabat*, *Ante aram patriae*, *Nais*, *Extremum Horatii somnium*, *Ad uxorem epistola*, *Domuncula*, *Materni victima amoris*, *Patrii montes*.

Ad novum certamen cives et peregrini invitantur his legibus, ut carmina Latina non ex alio sermone versa, nec prius edita argumentative privati, L versibus breviora, nitide et ignota iudicibus manu scripta ante Kalendas Ian. a. MCMXXIV mittantur «het Bestuur der Koninklijke Akademie van Wetenschappen, Trippenhuis Amsterdam», munita sententia, item inscribenda scidulae obsignatae, quae nomen et domicilium poëtae indicabit. Ceterum iudicibus gratum erit, si poëtae in transcribendo portabile prelum Britannicum (*type-writer*) adhibuerint, ac si, quemadmodum in editionibus poëtarum fieri solet, sextum quemque versum numero insigniverint.

Praemium victoris erit nummus aureus quadringentorum florenorum. Carmen praemio ornatum sumptibus ex legato faciendis typis describetur eique subiungentur alia laude ornata, si scidulae ape-

rienda venia dabitur. Id autem ante Kalendas Jul. proximas fieri debet.

Exitus certaminis in conventu Ordinis mense Aprili pronuntiabitur, quo facto scidulae carminibus non probatis additae Vulcano tradentur.

Amstelodami, die IX m. Apr. MCMXXIII.

C. VAN VOLLENHOVEN
Ord. lit. acad. reg. praeses.

Scimus auctorem carminis praemio proximi fuisse socium nostrum clarissimum FRANCISCUM SOFIA ALESSIO Radicennensem, cui ob novum meritum honorem ex animo gratulamur.

COMMUNIA VITAE

GRATULATIO¹

ALF. (ad *Adulfum*) Si modo adfuisse, suavissimum audivisses Angelum facili disserentem sermone de Congressu virorum observandorum, qui in nostra versantur domo.

AD. Quid vobis de illis patefecit?

MICH. Pignore contendo te qui adeo acutos habes oculos, nondum comperisse quotnam numero undique legatos esse congregatos.

AD. Existimo... non minus quam quinquaginta: nonne ariolus fui?

ALF. Ne nimium progrediaris, mi homo!

MICH. Te insigniter fefellit animus.

AD. Atqui existimabam ego omnia contingationis superioris conclavia ab ipsis esse occupata.

ALF. Non ita, Adulfe. Si tamen ex quinquaginta viginti dempseris, certum adhucueris numerum.

¹ Cfr. fasc. sup.

AD. Hei mihi misero! Iamiam fere attigi; ah! ah! ah! (*Risus edit*).

ALF. Certe quidem; amplius aberrare poteras.

AD. At quid nostis amplius de his?

MICH. Non ignoramus scopum huius coetus potissimum, nimirum ut societatis magistrorum nostrorum Constitutiones novi Iuris modificationibus aptaret.

ALF. Et etiam Moderatorem eligere Supremum qui, virum magno omnium moerore vita functum, ad duodecim annos sufficiat.

redit ANGELUS chartam afferens odescriptam continentem.

ANG. Sum iterum ad vos, amici.

ALF. An cum carminibus iam conditis?

ANG. Conditis quidem, sed brevissimis, atque, quod deterius est, aliquatenus invita Minerva.

ALF. (ad alios) Vidistine? Quidni rem illi credidisse?

ANG. (chartam aliis porrigens) Si libeat vobis ea legere?... Quidlibet corrigere seu sponte animadvertere datur.

ALF. Ecquid, Angele? Perbelle haud dubio ea concinnata sunt; at cedo mihi dumtaxat quoniam usus es numero.

ANG. Sapphico sane: is enim mihi image est familiaris.

ALF. Et qui mihi plus arridet.

MICH. Tibi, et mihi, et omnibus, nam versus huiusmodi bene tornati admodum evadunt canori.

ALF. (subridens) Et tu quid de illis, Adulfe?

AD. Vos videritis; namque ego nec carmina nec ferme poëtas novi.

MICH. Nos tandem accingamus, ut ei gratulatum properemus.

ANG. Sed electi nec nomen cognoscimus, nec locum ubi nunc versetur scimus.

AD. Profisciamur demum, et iam de his quaeremus. (*Recurrit Ferdinandus hilarius*). Sed ecce Ferdinandus.

Supervenit FERDINANDUS.

FERD. Salvi sitis omnes!
 ALII. Salveto et tu! - Salvus sis! - Salv
vebis!
 AD. An noveris supremum Moderatorem
electum?
 FERD. Hoc vobis commodum nunciaturus
adveneram.
 ANG. Et locum ubi nunc sit forte noveris?
 FERD. Nomen eius est Nicolaus García,
nec a nobis longe abest. Levate oculos,
et protinus aliquis, omnium nomine, ei
plurimam deferat gratulationem.
*ANGELUS sese prorsum exhibet et stans
omnium in medio hanc legit gratulatio
nem:*

*Gaudet ut parvum tenerumque ovile!
Ocius cunctis ovibus salutem
id Duci excuso valet auspicari
pectore summam.*

*Plurimos cingas cupimus per annos
quam tibi caelum tribuit coronam
atque perfusus regito Institutum
vore superno.*

*« Te sequar miles tuus usquequaque
« te sequar - clamat - Moderator alme;
« maxime infensos iubeas in hostes
« mittere ferrum ».*

*Iam legunt palmas, agitant triumphos
Angeli pacis, Duce te, per orbem.
Quaeso nunc mecum quoque vos ovantes
plaudite Patrem!*

E. Iové, C. M. F.

EPSTOLARE SOCIORUM COMMERCII

De nuper natis nominibus latine reddendis.

*Iacobus Tasset Iosepho Fornari doctori
S. D.*

Raptim quem ferreae vehunt orbitae,
rura fugiunt et aedificia; ipsosque nescit,
qui buscum currentis contubernii comiter

iungit consuetudinem. Itaque nos, ociose
vita vexatos, earum rerum, quas videmus,
plerumque natura latet. Quapropter fru
stra, quid sit *lineolum*, conatus nuper dic
ere, in errorem incidi. Earum enim plan
tarum in silva, quarum est exemplum
malva, non inter *corthora*, quo lapsus
sum, sed *hibiscorum* in ordine stat *hibisc
cum cannabinum*: cuius autem staminibus
linoleum contextitur. *Tiliae* arbori
herba illa affinis, apud Indos antiquitus,
nunc sativa multis locis, supra decem pe
des mensibus quinque crescit.

Quae cum omnia nescirem, per ver
borum digestas ordine litterarum notias,
tumultuariam oportuit nancisci discipli
nam. Sed barbara sunt illa promptuaria:
quo maior interpreti labor et periculum.
Vale.

Die x mensis Aprilis MCMXXIII, Turnoduro.

ANNALES

Germaniam inter et Galliam dis crimen.

Germanos inter et Gallos discrimen
immutatum perdurat. Neque sanguinis ef
fusio defuit, ut in officinis ad Essen civita
tem. Galli, post novas fodinas Dusseldor
fii occupatas, Neckar flumen transierunt
et Hessisher oppidum primum invaserunt,
deinde Sayn stationem. Contra eorum vim,
Germani passivum renixum opponere per
gunt; neque adhuc praevide licet quor
sum rerum conditio sit evasura.

**

Conventus ad pacem Turcos in ter atque Graecos feriendam re sumptus.

Turcicis novis postulatis, de quibus in
superiore recensione nostra verba faci

mus, consociatae Europae civitates re
sponderunt sese paratas esse ad immu
tationes circa iudiciorum conventiones
et regulas de exteris civibus in Turcarum
imperio degentibus iterum examinandas,
dummodo tamen huiusmodi immutations
illuc etiam adducerent, ut iura ante bellum
initum an. MCMXIV acquisita, exteris civi
bus recognoscerentur, utque oeconomiae
clausulae immutationibus et ipsae essent
obnoxiae: hisce conditionibus sese prom
ptas atque paratas declararunt ad Lau
sanense concilium resumendum; quod
reaperte die xxiv mens. Aprilis factum est;
legatis in tres coetus divisis, quorum alteri
generales politicae quaestiones com
missae sunt; alteri quae ad aerarium
spectent; tertiae denique quae ad res
oeconomicas. Verum iam a primis dis
putationibus dissensio aliqua exorta est: in
insulae enim Castrirubri et Ada - Kalch,
(haec in Danubio flumine), Turcis sunt
denegatae et hodiernis possessoribus, Ita
liae scilicet et Romaniae, in legitimum
dominium recognitae. Ex adverso consen
sus factus esse videtur de tribunalibus
mixtis instituendis et de rationibus circa
privatorum debita adhibendis. Pacisne tan
tum optatae iris tandem illucescat?

**

Nationum societas.

Et nationum societas superiore mense
Genevae congregata est; quae operam
suam in haec praesertim intendit, ut fines
Hungariam inter et Csecoslovachiae no
vum regnum certis limitibus constitueren
tur, utque rationes Austriae subveniendi
requirerentur.

**

Bolscevicorum facinora.

Post infandum illud iudicium, quo Ioan
nes B. Cieplak, Petropolitanae catholicae
ecclesiae episcopus, et Butkiewicz eius Vi
carius sub proditionis specie capite dam

nati sunt, et universi orbis deprecacio
nes ne iniquissima sententia executioni
mandaretur, Bolscevici illi poenam cum
perpetuo carcere episcopo commutarunt;
alterum vero insolente virum manuballisti
ae ictibus d. xxix mens. Martii ferocissi
me necarunt. Felix quamquam ille, cui,
Christi martyri, contigit in caelis cum
ipso Christo resurgere.

**

Regia funera.

Die xxv nuper elapsi mens. Aprilis Ber
rolini fato concedebat Gulielmus Herne
stus, Saxonie Weimar magnus dux.

**

Vaticana sollemnia.

Die xxix eiusdem mensis in Vaticana
basilica Beatorum honores decreti atque
tributi sunt puellae pientissimae Ther
esiae e Puerto Iesu, Moniali ex ordine Car
melitarum excalceatorum. Nata erat Alen
conii d. ii mens. Ianuarii MDCCCLXXIII no
menque originis habebat Mariam Martin.
Pacem quam mundus dare minime valet,
ipsa, intercessione sua potentissima, pro
universo orbe apud Deum tandem obti
nebat!

Kalendas Maiis MCMXXIII.

POPLICOLA.

VACUI TEMPORIS HORA

Contigit sane vobis, lectores humanis
simi, quemadmodum et mihi, ut quum in
templo sacris sollemnibus, vel potius con
cioni alicui interessetis, aut cuivis spec
taculo in theatro, molesta plurium tussi
distineretis; quin etiam ut ipsi vos, nulla
quidem perfrictione affecti, quasi ex conta
gio participes huiusmodi molestiae fieretis.
Undenam haec? Medicus quidam americanus
singularis rei apertam descriptionem
nobis tandem offert, ex intima relatione

eam statuens inter guttur et aures exstante; quum scilicet aures incommodum patiuntur, et guttur patitur, atque ad tussim nos cogit. Itaque si loci resonantia, sive, prouti vulgo nuncupatur, *acustica*, ea est, ut recto quasi dicam tramite oratoris aut concinantis vox audiatur, nullum est tussis periculum.

Habemus igitur novum nec prius exploratum, quamquam innocuum et brevistemporis, morbum, et vicinis magis, quam illi qui in eum delabitus, morosum, in morborum seriem addendum, inter plures alios qui, nisi humanitatis, nostra aetate **morborum saltem progressum** demonstrant.

Erant enim iam et manus scriptorum torpentes, et colice pictorum cubicula decorantium, et cyclistae cardialgia, et modulatoris pharingites, et recentissimus automobilium morbus, in quem incident tum qui moderantur, tum qui recentissimos huiusmodi currus ad vecturam adhibent. Hi omnes acutis doloribus tergo anguntur et impotentia movendi crura, quae imo tantam sensus vim reportant, ut imparia omnia evadant ad straguli cuiusvis pondus sustinendum.

Brrr! Bonum mihi, qui vecturam pedibus semper facio!

**

Qui Romam, vel peregrinus semel advenit, non destitit profecto quominus **emporium** scrutorum omnis generis visitaret, quod feria quarta cuiusque hebdomadis **in campo Flora**, prope circum quondam Agonalem, ab Hebraeis praesertim etiam nunc agitur. Hunc mercatum optime, uti assolet, lepideque hodie nobis describit Bernerius noster, qui illuc nos dicit, et adstantes facit venditioni tibialium, quae, suo tempore, serica induere in usu erat.

Ita igitur ille:

Grandis Agonali qua panditur area circo,
Hisce oculis vidi, quae modo Musa canit.
Publica Mercurii fit mercatura diebus,

Hunc emptura aliquid gens solet ire fre-

[quens.
In medium, ingressum praebet via lata, pla-

[team

Hinc inde, ut notum est, angulus est ge-
[minus.

Quidam circumstant iniusta ad lucra parati;
Natalem in Campo Flora habuere diem.

Hinc mores traxere pares natalibus, artem
Qua possint fraudes vendere quippe sciunt.

Brachia quisque super tibialia gestat, et illa
Pendent, quae gentes praeterundo vident.

Est color his varius. Nigri sunt plura coloris,
Nam magis est aptus fraudibus iste color.

Apparent oculo merces: speciosa videnti

Forma etenim pulchra et serica materies.

Sacculus ante sinum tibi alia plurima claudit
Fasciculi in morem, pagina bina tegit.

Ecce viatores sursum ire, redire videntur:

Nempe hic quamplures plura frequenter
[emunt.

Interea quidam tibialia pendula cernit:

Rescipienti sistit, mox abit, inde redit.
Protinus accedit promptus Mercator, et inquit:

— « Mi domine, huc venias; quod petis, ipse
dabo ».

Ille autem: — « Nigri tibialia pulcra coloris
Ostendas; huius forte coloris emam ».

Callidus ast alter, quin plura ad verba pa-
[ratus,

Sed magis ad fraudes, incipit ista loqui:
— « Quid pulchri ostendam, dominatio vestra
[videbit.

Sit servire meum: des mihi, quaeo, fidem ».
Extrahit interea quae sunt tibialia sacco

Clausa, sed implicita haec, explicat ille
[celer.

Extendit, volvit, subtus supraque revolvens,
Commendat, celebrat, verbaque nulla satis.

— « Mi domine, hoc opus advertas, hanc re-
[spice formam,

Argue quanta sit in pondere materies.
Quaeo, audi... ». Emptoris tunc auribus ora

[propinquans,
Illi submisso murmure vocis ait:

— « Pro modico vendam pretio; non posco
[viginti,

Ut iustum est, Julios octo decemque peto ».

Ille autem extraneus non Romae natus in Urbe,
Patria cui forsan Bergomus ipsa fuit,

Non indignatur pretium hoc audisse, videtur
Ancipiit similis, visa iterumque videt.

Offert inde decem Julios: si forsan haberet
Plures, traderet; at pluribus ille caret.

Tunc facite exsultat cognoscens venditor esse
[hunc

Compositum nimia simplicitate virum.
Inde ait: — « Hoc pretio non possum tra-

[dere; testor...
— (Sed iusiurandum dicere Musa nequit) —
Tres addas tantum Julios ». — « Nihil addere
[possum »

Alter ait, qui tunc exceptit ire procul.
Tunc vocat, imo celer sequitur Mercator eun-

[tem.

Assequitur tandem, talia et inde referit:
— « Huc venias; audi; numquid mea verba
[nocebunt?

Addere tres Julios ni placet, adde duos...
Adde unum... » — « Quod dixi, dixi » — repli-

[cat alter —
« Si vis, trade mihi; sin minus ecce abeo ».

Tunc ille: « Accipias. Lucrari talia possit
Diabolus: hac in re sunt mihi lucra: nihil!
Ut redeas iterum, pretio hoc tibi trado... ».

Tunc Julios solvit, laetus in ore, decem.
Crediderunt Julios solvi potuisse viginti:

Illa recenter enim texta fuisse putat.
Sunt ex fragmentis multi variique coloris

Compacta, et cuncta haec callida iunxit
[acus.

Dein illis nigrum fecit tintura colorem,
Ut non cauta satis lumina decipient.

Sic Julios habet ille decem, nec quinque me-
[retur;

Sic fraudes alter vendit, et alter emit.
Ad propriam ergo domum citus inde rever-

[titur emptor;

Corde hilari gaudens, empta adhibere cupit.
Explicit, extendit, pandit, dein cruribus aptat,

Respicit, ornatum se satis esse videt.
Post abit, incedens iterum de more per Urbem,

Et tunc de re empta cogitat ille nihil.
Paullatim interea quamplura foramina retro

Apparent: fraudes sic patuere satis.
Irrident cives properanti; at nescius ille

Fraudis, iter sequitur, pergit et inde domum.
Hic fortasse videt replicata foramina, et horret,

Et se deceptum fraude fuisse dolet.
Exclamat, verbum dicit quod Musa rubescit

Dicere, nam dictum turpe quid inde sonat.
Tunc in Agonalem rabidus reddit ille plateam;

Vendentem inveniens, exprobat ore furens.

At prius immemorem facti sese ille fatetur;
Deprehensus tandem, haud territus ista
[refert:

— « Traxisti nimum, et tibialia fracta fuerunt.
Quid poscis? Res est vendita. Quaeso,
[sile ».

Tunc fit pugna ferox verbis manibusque;
Afficitur damno, verberibusque simul.

Vera facit vendens furta; impunita relinquunt
Haec si forte homines, puniet illa Deus.

**

locosa

I

Ludimagister Tuccio argumentum in scriptis evolvendum proposuit, prouti sequitur: « Ninus inconditus est puer. Quum mulierculae occurrisset lactis vasum fermenti, in eam ita offendit, ut lac omne in terram effunderetur. Femella altissimos edidit ploratus. Quid tunc Ninus? ».

En Tuccii proloquutio: Fugit!

II

Tuccius ad zoologicum qui vulgo dicitur hortum invisendum a patre adducitur. Quum ingreditur, huismodi monitum legit: « Inhibitum severe est ne quid animalibus edendum praebeatetur ».

Tum patri Tuccius: — Hercle! Quomodo hae bestiae vivunt?

**

Aenigmata

I

Me pertinet cuncti, latens fero lethum;
Si me cavere vis, cavebis incassum;
Sed si petam te, sospitaberis certe
Meum per hostem, si citatior currat.

II

Discolor et pulcrum servor, mensasque de-

[coro;

Omnis mirantur, denique proiciunt.

Aenigmata in superiore fasciculo proposita his respondent: 1] *Turibulum*;
2] *Ala-uda*.

IOSFOR.

AD FONTEM BELLAQUEI

3]

ACTIO DRAMMATICA I. B. FRANCESIA.

Magis sed angit pectus recordatio,
 Quod ante paullo cecidisse terrore...
 Heu! me misellum! turbant atque lan-
 [cinant
 Mille aegritudines mentis et corporis.
 Adasset modo bonus consiliarius
 Impiger Pacca fidus et fidissimus!
 Ibo intro, Spiritus me Sanctus adiuvet!
 Preces me vestrae iuuent in certamine.
 Petrus sanctissimus regnans inter cae-
 [lites
 Tueatur vices qui nunc suas obtinet.¹

SCENA II.

CALLISTUS et ISIDORUS; deinde FAMULI.

CALL. (qui *Pontificem miseratus usque ad ostium conclave, honoris gratia est comitatus, ad eum conversus dicit*):
 Eum quam maximae premunt angustiae!
 Ut sartam tectam protegat Ecclesiam!
 Is. Noctes insomnes orans saepe transigit,
 Notas vel scribit litteras adsiduas...
 Scimus laboris nos vocati socii...
 Nec idem prandium prandit securius,
 Ne quid veneni propinetur callide!
 CALL. Quae vero pietas, mentis devotio!
 Is. Ipse unus humeris Ecclesiam sustinet,
 Ambit Mariam precibus perpetuis,
 Suum quam validum dicit auxilium.
 Is. Adesse sperat proxime praesidium,
 Ei praesentit presso tot angoribus
 Dare et iucundam libertatis lauream.
 CALL. Si posset Urbem, longum post exilium,
 Abactis hostibus, videre liberam!
 Is. Has res mire prope dissociabiles,
 Tentas tu frustra!

CALL. Sperare sed quid vetat?
 Is. Praesit cum rebus gallicis Napoleo?
 CALL. Potest quis nosse res quae sint in cra-
 [stinum?
 Res ipse cunctas imperator cohibet
 Sacras et profanas nullo discriminie.
 Is. Sic impius fecit Nabuchodonosor,
 Quicum composuit Caesarem hunc Pius,
 Sic Nero, Decius, tyranni veteres.
 CALL. Sed omnes finem tetigerunt similem.
 Is. Deus nec istoc tolerabit saeculo
 Suos Pontifices impune deprimi.
 Labetur ipse magnus et Napoleo!
 CALL. Iuvat nos ista praedicare proxima,
 Adesse saxum parvulum quod ruit,
 Et auream frangit caducam statuam.
 Hoc sentiunt omnes, quis dicet libere?
 Is. Imprudens esset...
 CALL. Hic maiestatis reus!
 Is. Sed usque verum, fidum testimonium.
 CALL. Manus qui posuit violentas Petro,
 Eum secutus est in successoribus...
 Is. Potest superbe praedicare gentibus:
 Mali quid accidit? Mortales discite!
 CALL. Is istoc regnat qui labente saeculo,
 Et clades intulit cunctis nationibus,
 Et altum posuit per gentes solium,
 Habet nec illud fixum neque immobile,
 Vacillat, et nutat immenso pondere.
 Is. Dei dic potius vindice iustitia!
 CALL. Erit Napoleo per exemplum posteris.
 Is. Tace, sis! Enim veritas odium parit!
*(Exaudiuntur hic uno eodemque tempore tintin-
 nabula diversa: currunt undique FA-
 MULI quaerantes quid sibi velint signa).*
 (Ad proximum numerum).

Dr. JOSEPHUS FORNARI, Sponsor.

ROMAE. — TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS.

¹ Exit.